

Fra fengsels- og tvangsarbeidsvesenet i Norge i året 1926.

Av kst. byråchef HAAKON SKATTUM.

Reglementene. Bestemmelsen i landsfengselsreglementet av 12 desember 1911 kap. 25 § 6 om at fangene ved innkomsten i fengslet skal prøves i kristendoms-kunnskap, lesning og skrivning er forandret derhen at fangene skal prøves i norsk (skriftlig og mundtlig) og regning. Samtidig blev føiet til en ny bestemmelse om at fengselsdirektøren kan bestemme innkomstprøven sloifet når det er gått mindre enn 2 år siden fangen blev løslatt fra fengslet og ellers i særlige tilfeller. Nevnte kapitels § 9 blev forandret til: »Undervisningen meddeles i regelen i fengslets skole. I skole for enrumsfanger skal hver fange være avsondret i sitt avlukke. Undervisningen kan foregå ved fri eksaminasjon av elevene. Disse nevnes ikke ved navn. Elever som av en rimelig grunn ikke ønsker å uttale sig hoit i skolelokalet, bør ikke pålegges å gjøre dette.«

Landsfengselsreglementets bestemmelse i kap. 16 § 8 om at fangenes hår ved innkomsten skal klippes og deres skjegg avtas, er forandret således, at hår og skjegg skal klippes i den utstrekning orden og renslighet gjør det for-nødent. Under fengselsopholdet skal hår og skjegg stelles så ofte det finnes nødvendig. Direktøren gir nærmere regler herom. Løslatelse på prøve har efter landsfengselsreglementet kap. 33 § 2 i regelen ikke vært tilstått hvis fangen som utlending skal føres ut av riket og der ikke er særlig grunn til å anta at han vil bestå prøven. Denne bestemmelse blev ved Fengselsstyrets beslutning av 22 november 1926 ophevet.

Landsfengselsreglementets (kap. 24 § 4) og tvangsarbeidshusreglementets (kap. 25 § 4) bestemmelse om verdsettelse av fangenes arbeide for anstalten selv blev fra 1 juli 1926 forandret derhen at arbeidet verdsettes efter 2 kroner pr. dag mot tidligere 3 kroner.

Mæresmyren (jfr. dette tidsskrift for 1926 s. 229). Fangearbeidet på myren har i 1926 været drevet i tiden 11 juni til 3 november av 16 fanger fra Botsfengslet på samme måte som før. Akerarealet var 20 mål havre, ca. 94 mål bygg og 20 mål turnips. Avlingen anslåes til 15000 kg bygg, 3000 kg havre, 16000 kg turnips og 90000 kg hoi.

Lokalfengslene. Stigningen i lokalfengslenes fangetal har fortsatt (jfr. dette tidsskrift for 1926 s. 229). Fangedagene i kretsfengslene og de større hjelpefengsler utgjorde således i 1925—26 254905 mot 250293 i 1924—25.

Vernepliktige civilarbeideres anbringelse i fengsel. Ved lov av 10 juli 1925 om forandring av lov om vernepliktige civilarbeidere av 24 mars 1922 kan vernepliktig som rettsstridig unddrar sig for civilt arbeide der påhviler ham i henhold til lov, efter forlangende av den administrasjon som står i spissen for civilarbeiderinstitusjonen settes til et av Kongen anordnet tvangsarbeide — om fornodent i tvangsarbeidsanstalt eller annen av Kongen godkjent anstalt — for et tidsrum som svarer til det hvori arbeidet påhviler ham. Ved kongelig resolusjon av 28 mai 1926 blev derpå bestemt at de av rikets fengsler som Justisdepartementet eller efter dets bemyndigelse Fengselsstyret bestemmer skulde godkjennes som anstalter til innsettelse av personer efter nevnte lovbestemmelse. Styret bestemte i henhold hertil at de omhandlede personer kan settes inn i kretsfengslene og de større hjelpefengsler.

Forsorgsmedarbeideren (jfr. dette tidsskrift for 1926 § 64). Fengselsstyret fastsatte ved skrivelse av 2 juni 1926 innstruks for forsorgsmedarbeideren ved fengs-

lene i Oslo hvorefter denne skal delta i de månedlige utgangsmøter ved Botsfengslet og Akershus landsfengsel. For Fengslene og Arbeidshuset for Kvinner og Oslo Kretsfengsel tilkalles han av direktøren når det ansees hensiktsmessig. Forsorgsmedarbeideren utfører det arbeide som av direktøren pålegges ham med hensyn til anbringelse m. v. av utenbys fanger.

Nytt tvangsarbeidsanlegg. I fengselsvesenets budgetproposisjon for 1926—27 foreslog Justisdepartementet at det nedlagte hjelpefengsel på Sem (i nærheten av Tønsberg) blev innrettet som tvangsarbeidsanstalt for menn. Departementet anførte at Opstad tvangsarbeidsanstalt, som har plass for 257 mann, i de siste år har været sterkt overbelagt idet antallet av tvangsarbeidere har gått op til 320 mann. På grunn av plassmangelen har man flere ganger måttet fravike reglementets bestemmelser om at arbeiderne skal holdes i celle i de 3 første dager efter inkomsten og de siste 3 dager før løslatelsen. Man har måttet la syke tvangsarbeidere ligge på felleslokale, fordi sykestuene og cellene har været fullt belagt. Av samme grunn har man savnet adgang til å sette flere senger inn i de på forhånd fullt belagte sovelokaler — en nødsforanstaltning som ikke alene er forkastelig av sanitære hensyn men også vanskeliggjør opretholdelse av god orden. 4 av de mindre arbeidsrum har desuten måttet tas i bruk som sovelokaler og de nye arbeidsrum som blev innrettet i kjelleren, er i sig selv ikke helt tilfredsstillende og er langt fra store nokk til å gi arbeidsplass for alle dem som må beskjeftiges inne på uversdager. Av de innsatte tvangsarbeidere har der i de senere år været et uforholdsmessig stort antall åndelig eller legemlig skropelige individer, som i høi grad har bidradd til å senke anstaltens standard og som har lagt allfor sterkt beslag på de kostbare celleplasser og de allfor små og fåtallige verksteder. Anstaltens læge afga tillike erklæring hvori det bl. a. anføres at utearbeide på Jæren den største del av året alene egner sig for friske menn, uten sykdomsanlegg.

Når departementet anbefalte den nye anstalt lagt til Sem, var det fordi det ansåes heldig at tvangsarbeidshuset lå på landet, og at der på Sem vil være anledning til å drive havebruk, en beskjeftigelse som særlig vil passe for det belegg som den nye anstalt skal motta. Det nedlagte Sem fengsel byr også den fordel at der allerede forefinnes flere bygninger som uten vesentlige forandringer vil være meget tjenlige for det påtenkte oimed og som foruten bolig for 7—8 funksjonærer også vilde skaffe 4 rum til arbeidslokaler og desuten celleplass til 16 mann. Ved siden herav foreslog departementet opført en ny 2-etasjes murbygning (areal 23×11 m.) med kjøkken, bad og centralopvarmingsanlegg i kjelleren, 4 fellesrum, hvert med sovebokser for 4 mann i 1ste etasje, og 2 sovelokaler, hvert for 9 mann i 2den etasje. Den nye bygning vil således kunne rumme 34 mann og arbeidsanstalten vil derfor gi plass for ialt 50 mann (derav 16 mann i den gamle fengselsbygning). Utført på vanlig måte var arbeidet anslått til å ville koste kr. 146,573.00. Men da planen er å la arbeidet utføre ved fanger fra fengslene i Oslo, vil byggeomkostningene kunne reduseres til kr. 100.000,—. Halvparten av dette beløp blev av Stortinget bevilget på budgettet for 1926—27 og resten er av Justisdepartementet foreslått bevilget for 1927—28.

Fengselsstyrets strafferegister (jfr. dette tidsskrift for 1926 s. 230). I 1926 blev der rekvirert utskrifter for 3769 personer mot 3268 i 1925. Strafferegistret hadde ingen opplysning å gi om 1126 personer (1925: 822), mens utskrifter blev sendt for 2643 (1925: 2446).
